

Buitenplaats Hunthum te Nieuwersluis

**Quickscan ontwikkelingsgeschiedenis &
Advies herstel aanleg en inpassing hoofdhuis**

15 juli 2015

COLOFON

15 juli 2015

Opdrachtgever: De heer F. van der Kroon

Projectteam Stichting In Arcadië
Drs R.H.M. van Immerseel historicus
Ir P. Verhoeff landschapsarchitect BNT

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke manier dan ook, zonder schriftelijke toestemming van Stichting In Arcadië.

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	5
2. Ontwikkelingsgeschiedenis	7
3. Advies herstel aanleg en inpassing hoofdhuis	27

Hunthum

Quicksan ontwikkelingsgeschiedenis & Advies herstel aanleg en inpassing hoofdhuis

15 juli 2015

STICHTING IN ARCADIË

't Zand 44, 3811 GC Amersfoort
t. 033 4480035 w. www.stichtinginarcadie.nl

1. INLEIDING

De voormalige buitenplaats Hunthum ligt in Nieuwersluis (Zandpad 19) aan de oostzijde van de Vecht tegenover de buitenplaatsen Rupelmonde, Sterreschans en Over-Holland. Als buitenplaats werd Hunthum in de 17e eeuw gesticht. In 1857 werden de opstallen van de buitenplaats voor afbraak verkocht. In de 20e eeuw is de voormalige huisplaats van Hunthum afgescheiden van de buitenplaats als geheel en behoort niet tot het plangebied.

De huidige eigenaren zijn voornemens de allure van Hunthum als Vecht-buiten te herstellen. De herstellende buitenplaats Hunthum zal in de toekomst gaan fungeren als woonplek voor de eigenaar en zijn gezin. Hiertoe is in 2014 een eerste *Cultuurhistorische verkenning Hunthum /Sluys Nae* (Eelerwoude 2014) uitgevoerd gevolgd door een *Ontwikkelpplan Buitenplaats Hunthum* opgesteld in 2014 door Eelerwoude, Hollandschap en Wevers & Van Luipen. In 2015 heeft bureau Wevers & Van Luipen een nadere bouwhistorische verkenning uitgevoerd.

Ten behoeve van de cultuurhistorische onderbouwing voor de plaatsing van het nieuwe huis en de daarvoor geldende bestemmingsplanprocedure is door Stichting In Arcadië in de voorliggende rapportage de eerdergenoemde rapportages uitgebreid met meer specifieke aandacht voor de ontwikkelingsgeschiedenis van de buitenplaats. Hierbij is ook de ontwikkelingsgeschiedenis van de tuin- en parkaanleg bestudeerd. Met deze quickscan is een aanvulling gegeven op met name de 19e-eeuwse geschiedenis van Hunthum, waardoor een beter inzicht is verkregen in de structuur en opzet van de buitenplaats als geheel.

Vervolgens is, gebaseerd op deze voorlopige cultuurhistorische onderbouwing en referentiebeelden van soortgelijke vroeg 19e-eeuwse parken langs de Vecht, een aangepast voorstel opgesteld voor een optimale inpassing van het hoofdhuis in het park, als aanvulling op en verfijning van de in het ontwikkelplan genoemde locatie.

Caerte daer in verthoont wort de limite tusschen Sticht van Utrecht en Goylant, vande Vecht tot aan de Suider zee door Lucas Jansen Sinck, april 1619. Nationaal Archief, 4. VTH 2582. Het noorden is beneden.

2. ONTWIKKELINGSGESCHIEDENIS

2.1 DE 17^E EEUW

Ter plaatse van het latere 19e-eeuwse Hunthum in zijn grootste omvang liggen in de 17e eeuw een naamloze hofstede en drie buitenplaatsen.; Hunthum, Angola en Lixboa (zie afb. p.10).

Naamloze hofstede

Over de naamloze hofstede ten noorden van Hunthum zijn in deze periode geen andere gegevens bekend.

Hunthum / Sluys Nae

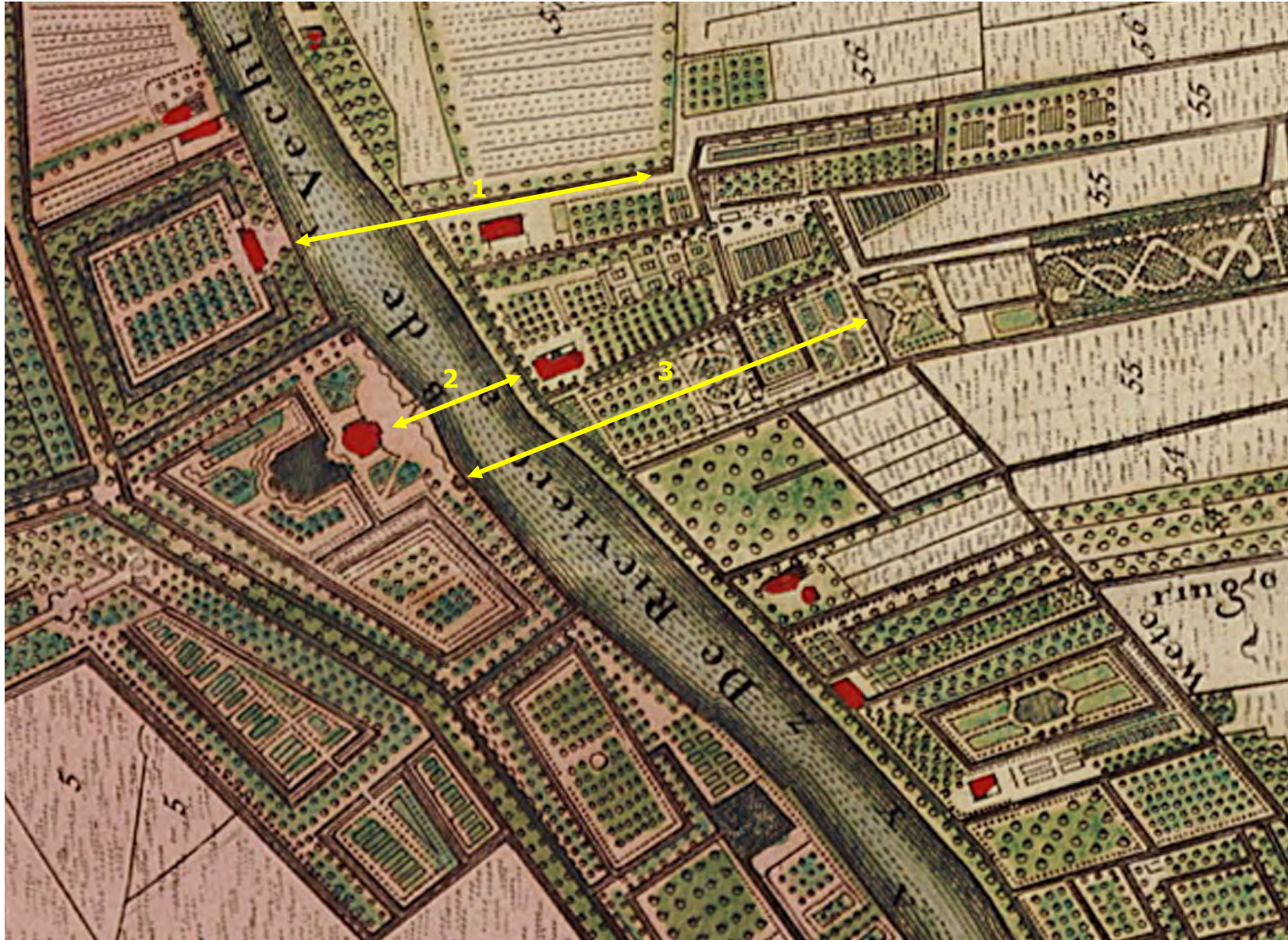
De buitenplaats Hunthum is vermoedelijk gesticht vóór 1652 door Pieter Hunthum (+1652). Hierna vererfde het binnen de familie Hunthum op Pieter Hunthum gehuwd met Catharina Lintheimer.

Angola

De buitenplaats Angola is vermoedelijk eerste helft 17e eeuw gesticht door Johannes Pechlin en zijn echtgenote Elisabeth Gijssens. Elisabeth was voor 1/3 deel eigenaresse van een boerderij met 30 morgen grond in de gerechtsheerlijkheid Mijnden dat de basis voor Angola zal hebben gevormd. Dit echtpaar had drie zonen: Coenraad, Gustaaf en Petrus.

Lixboa

De buitenplaats Lixboa is in 1600 gesticht door de familie Rauwenhoff. Hierna komt Lixboa in bezit van de familie Pechlin die het naastgelegen Angola bezat.

1. Zicht op de vechtstoep en het huis Sterreschans vanaf de noordelijke laan Hunthum en vv.; 2. Zicht tussen de huizen Over-Holland en Hunthum; 3. De as van geometrische tuin van Hunthum is gericht op de theekoepe van Over-Holland. *Nieuwe Kaart van Loenen* door C.C. van Bloemswaerd uit circa 1726. Het Utrechts Archief, TA X 2079.

2.2 EERSTE HELFT 18E EEUW

Op de *Nieuwe Kaart van Loenen* door C.C. van Bloemswaardt (1726) en de *Nieuwe Kaart van Mijnden en de Loosdrechten* door Jan Spruytenburgh Spruytenburgh (1734) is de aanleg van de diverse buitenplaatsen vrij gedetailleerd weergegeven. Duidelijk zichtbaar is hoe de lengterichting van de kavels bepalend is voor de smalle langgerekte geometrische tuin- en parkaanleg van de buitenplaatsen langs de Vecht. Uit een nadere analyse van de kaarten blijkt tevens dat de diverse buitenplaatsen voor de aanleg van zichten gebruik maakten van elkaars aanleg en beeldbepalende gebouwen.

Naamloze hofstede

Op de *Nieuwe Kaart van Loenen* door C.C. van Bloemswaardt uit 1728 staat als eigenaar van de percelen met nr. 56 "De hr. Jacob Nieuwveen" weergegeven met als centrum van het bezit een naamloze boerderij.

In 1734 staat Nieuwveen niet meer vermeld op de *Nieuwe Kaart van Mijnden en de Loosdrechten* door Jan Spruytenburgh. Vermoedelijk is deze boerderij inmiddels aangekocht door Pieter Hunthum. De noordelijke grenslijn was (en is) gericht op de vechtstoep van huis Sterreschans.

Hunthum

Op de *Nieuwe Kaart van Loenen* door C.C. van Bloemswaardt uit 1728 staat als eigenaar van de percelen met nr. 55 "De hr. Pieter Hunthum" weergegeven met als centrum van het bezit de buitenplaats Sluys Nae.

In 1734 staat Hunthum weergegeven op de *Nieuwe Kaart van Mijnden en de Loosdrechten* door Jan Spruytenburgh met als eigenaar vermeld "de heer Hunthum". Hierna vererft Hunthum op de familie Van Loon.

De aanleg van Hunthum was middels zichtlijnen verbonden met de buitenplaatsen aan de overzijde van Vecht. Huis Hunthum lag recht tegenover Over-Holland en de lengteas van de geometrische tuin ten zuiden van Hunthum was gericht op de tuinkoepel van Over-Holland.

Angola / Gelderrust

Omstreeks 1700 bewoonde hun zoon Gustaaf Adolf Pechlin de buitenplaats Angola. In 1718 erven de dochters van Coenraad Pechlin (Clara Elisabeth, Agatha en Johanna Maria Pechlin) de buitenplaats Angola van hun oom Petrus.

In 1722 verkopen zij Angola aan de Amsterdammer Jan van Hern. Van Hern hernoemt Angola tot Gelderrust. Op de *Nieuwe Kaart van Loenen* door C.C. van Bloemswaardt uit 1728 staat als eigenaar van de percelen met nr. 54 "De hr. Jan van Hern" weergegeven met als centrum van het bezit de buitenplaats Gelderrust.

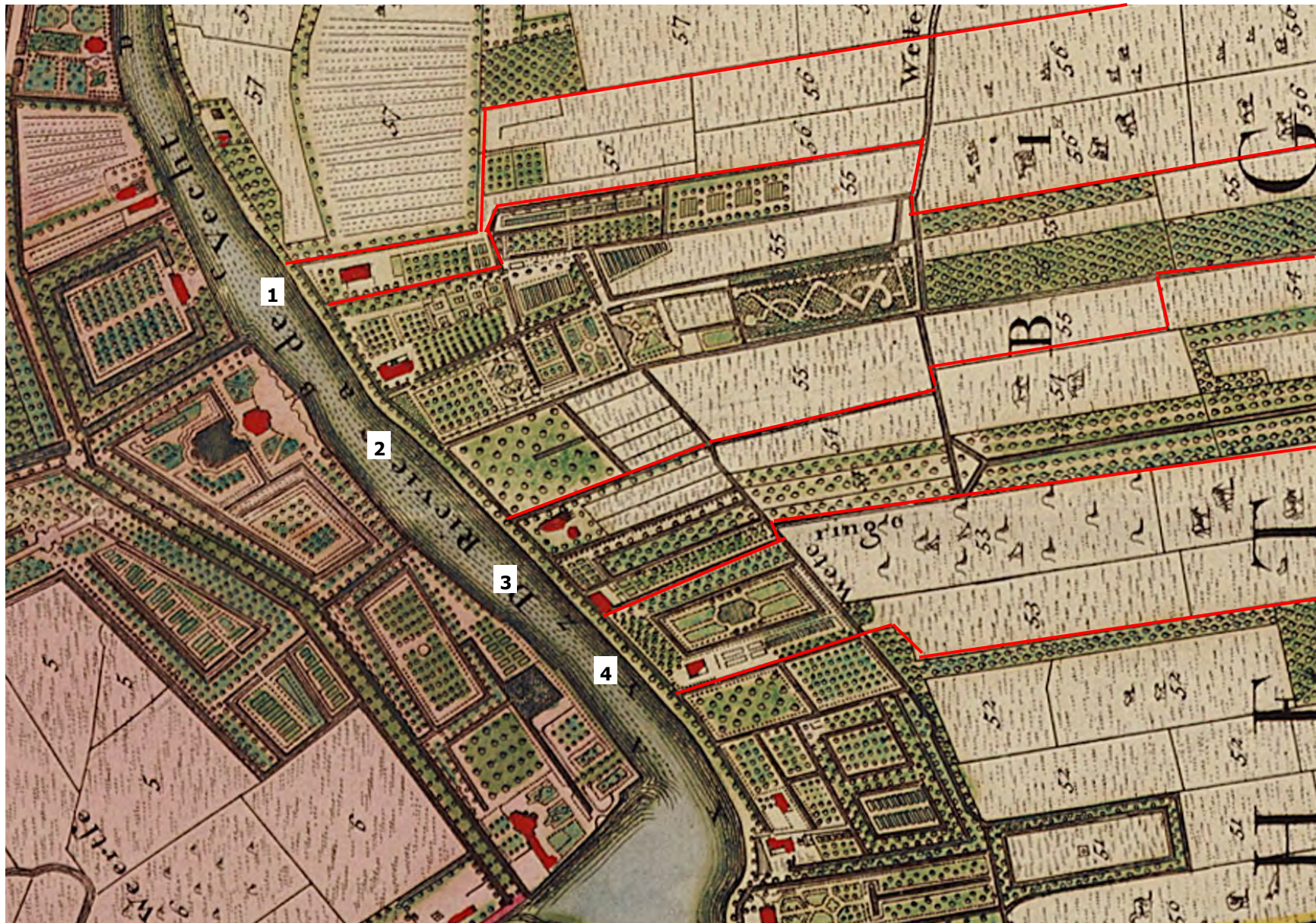
In 1734 staat Gelderrust weergegeven op de *Nieuwe Kaart van Mijnden en de Loosdrechten* door Jan Spruytenburgh met als eigenaar vermeld "Gijsbert van Eck".

In 1736 kopen Agatha Pechlin (weduwe Hendrick Rauwenhoff) en haar ongehuwde zuster Clara Elisabeth voor fl. 4.000 de buitenplaats Angola terug van de erfgenamen van Van Hern (Gijsbert van Eck gehuwd met Maayke van Hern). Deze buitenplaats wordt dan omschreven als: "een buytenplaats met zijn Huis, bepotinge ende beplantinge sijnde groot omtrent Elff morgen, staande en gelegen in mijnden aande Vegt omtrent Breukelen, vanouds genaamt Angola en nu Gelderrust".

Lixboa

Omstreeks 1700 zijn Coenraad Pechlin en zijn broer Petrus Pechlin eigenaar. Na het overlijden van Coenraad blijft zijn weduwe hier wonen. Op de *Nieuwe Kaart van Loenen* door C.C. van Bloemswaardt uit 1728 staat als eigenaresse van de percelen met nr. 53 "mevrouw de wed. D. Hr. Coenraad Pechelin" weergegeven met als centrum van het bezit de buitenplaats Lixboa.

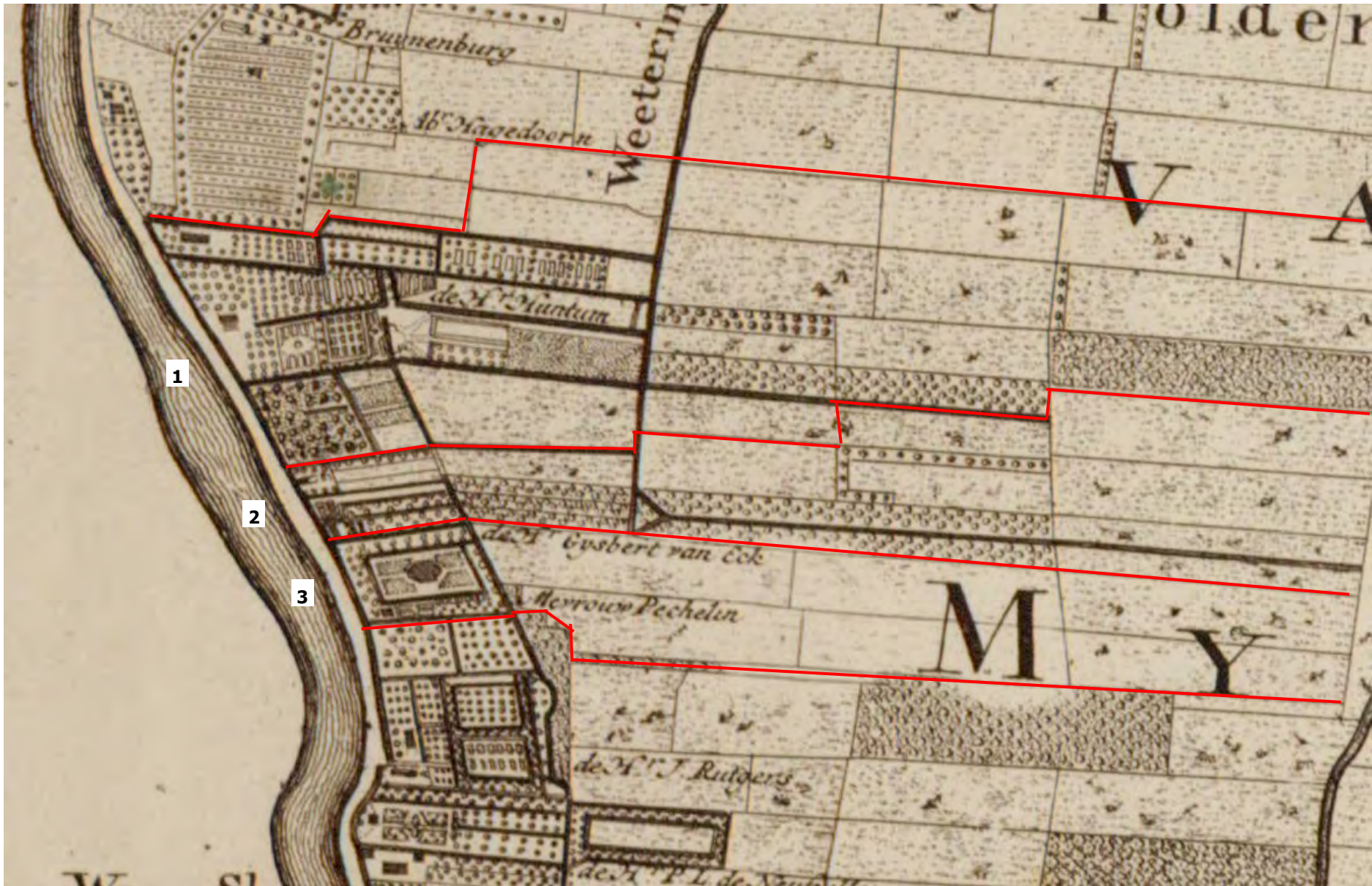
In 1734 staat Lixboa weergegeven op de *Nieuwe Kaart van Mijnden en de Loosdrechten* door Jan Spruytenburgh met als eigenaresse vermeld "mevrouw Pechelin".

1. naamloze Hofstede
2. Hunthum
3. Angola / Gelder-rust
4. Lixboa

Nieuwe Kaart van Loenen door C.C. van Bloemswaert uit circa 1726. Het Utrechts Archief, TA X 2079.

1. Hunthum
2. Gelderrust
3. Lixboa

Nieuwe Kaart van Mijnden en de Loosdrechten door Jan Spruytenburgh, 1734.

Topographische kaart van een gedeelte van Noord- en Zuid Holland en Utrecht begrepen tussen de rivier de Lek bij Schoonhoven en Nieuwpoort en de Zuiderzee door P.A. Ketelaer uit 1769. Nationaal Archief, toegang 4.OSK, inv.nr. H50, 3e blad.

2.3 TWEEDE HELFT 18E EEUW

Hunthum

Pieter Hunthum en Catharina Lintheimer zijn verantwoordelijk voor de vergroting en uitbreiding van de buitenplaats Hunthum. Op de kaart van P.A. Ketelaer uit 1769 is te zien dat inmiddels de naamloze boerderij (noordzijde) en de buitenplaats Angola (zuidzijde) bij Hunthum (vermeld als "Sluizenaar" = Sluys Nae) zijn getrokken. Op de kaart is bij de naamloze boerderij nog een aparte theekoepel zichtbaar, naast de nieuwe van Hunthum. Dit zou er wellicht op kunnen wijzen dat de kaart kort na de bouwactiviteiten van het nieuwe Hunthum gemaakt is, en dat de oudere koepel van de naamloze hofstede nog niet gesloopt was.

Het oude huis Hunthum is gesloopt. Hoewel schematisch weergegeven zijn het koetshuis van Hunthum (vml. naamloze boerderij), de theekoepel aan de Vecht en het nieuwe huis Hunthum afgebeeld. Het nieuwe huis Hunthum wordt ter plekke van de hofstede Angola gebouwd. Mogelijk is hierbij het huis Angola (deels) gespaard en verbouwd. Hierbij wordt het boerderijgedeelte van Angola gehandhaafd als boerderij voor Hunthum. De datering van de toegangshekken rond 1750 en de stijl van de theekoepel, eveneens rond 1750, komt overeen met de wijziging tussen de kaart uit 1734 en de kaart uit 1769. In de architectuur is een overgang tussen Lodewijk XV en XVI-stijl herkenbaar, zodat een iets latere datering omstreeks 1760-1765 goed mogelijk is.

Koetshuis en buitenhuis waren met elkaar verbonden door een laan waarvan het laanprofiel aan weerszijden 3 rijen eiken kende. Langs de laan stond aan de Vecht de theekoepel. De breedte van het laanprofiel was uitgelijnd op de hoeken van het koetshuis. Vanuit het park waren diverse zichtlijnen op de aan de overzijde van de Vecht gelegen buitenplaatsen. Zo lag (en ligt) de noordelijke toegangslaan in de as van huis Sterreschans.

Met de uitbreidingen ontstond een buitenplaats die destijds al moet zijn opgevallen door zijn breedte langs de Vecht die afwijkt van de toen nog gebruikelijke langgerekte smalle buitenplaatskavels.

Lixboa

Lixboa wordt op de kaart van P.A. Ketelaer uit 1769 nog als zelfstandige buitenplaats weergegeven.

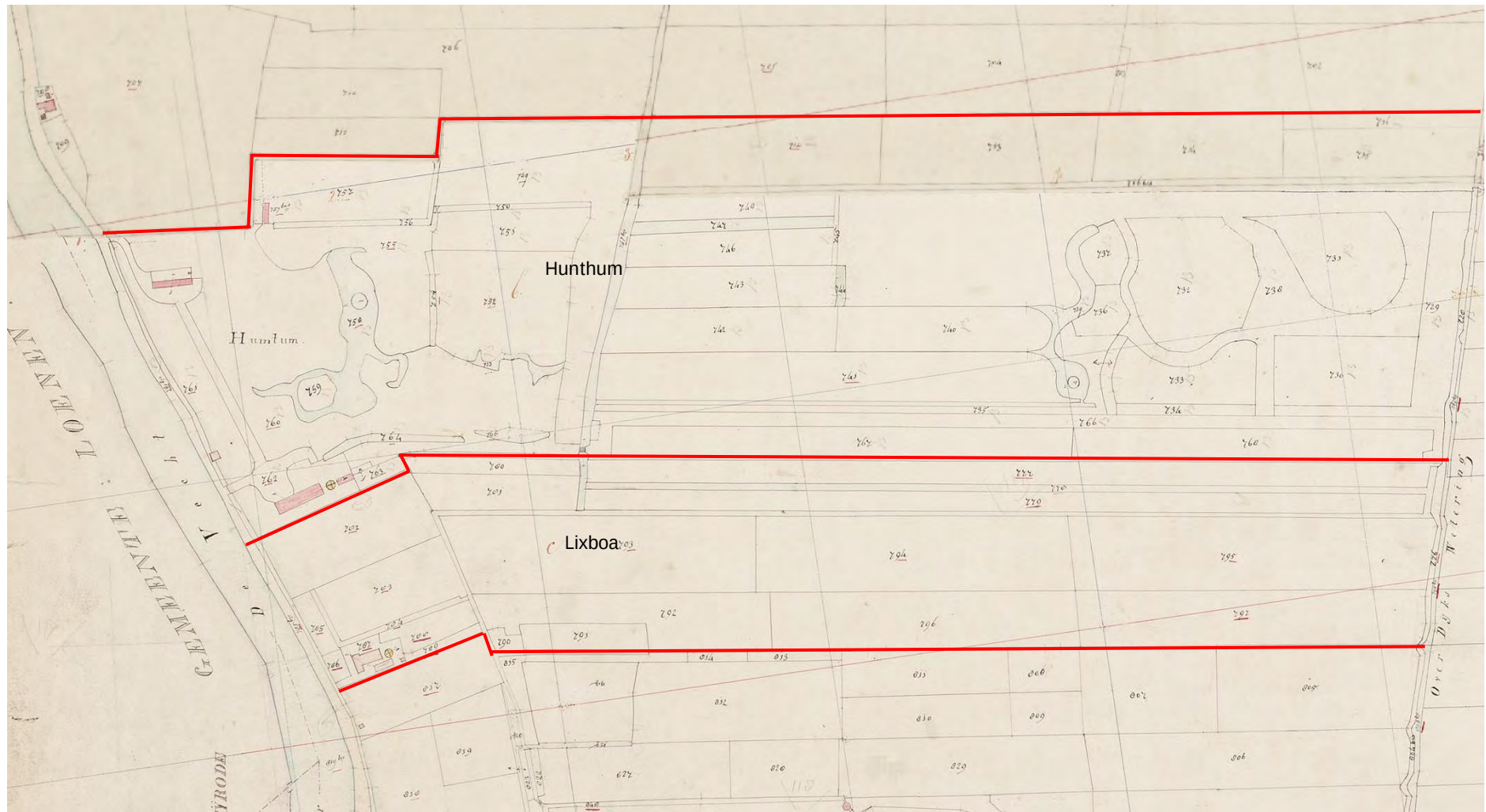
Penseeltekening door P.J. Lutgers, gedateerd 1844. Zicht vanaf westelijke Vechtoever op de theekoepel uit ca. 1750, huis en het zuidelijke toegangshek. HUA , Beeldbank inv.nr. 201436.

Penseeltekening door P.J. Lutgers, vml. 1844. Zicht vanuit het noorden over de laan naar huis Hunthum. Rechts van het huis is op de achtergrond de boerderij van Lixboa zichtbaar. Rechts is de entree naar de theekoepel zichtbaar. In de eiken is de drie-rijige laanstructuur nog herkenbaar. HUA , Beeldbank inv.nr. 201437.

Penseeltekening door P.J. Lutgers, vml. 1844. Zicht vanaf het huis over de laan in noordelijke richting naar het koetshuis. Links de theekoepel met zicht op de Vecht. In de eiken voor de theekoepel is de drie-rijige laanstructuur nog herkenbaar. HUA , Beeldbank inv.nr. 201440.

Kadastraal Minuut Plan Loosdrecht, sectie E, 3e blad genaamd Mijnden door landmeter B. van Zijlmans (1832). De rode lijnen geven het bezit weer van de heer Adriaan Paets van Troostwijk (Hunthum) en Lixboa (Jan Kuiper, rentenier te Amsterdam) volgens de Oorspronkelijk Aanwijzende Tafel uit 1832.

2.4 EERSTE HELFT 19E EEUW

Hunthum

Begin 19e eeuw is Hunthum eigendom van de ongehuwde Pieter van Loon (1731-1810). Bij zijn overlijden vererft Hunthum aan twee personen te weten; Sara Maria van Loon (1761-1806) en Jan Willem van Loon. De buitenplaats wordt dan verhuurd. Op 12 september 1827 koopt Joseph Waltman de herenhofstede Hunthum in een publieke voor fl. 27.000. Op 1 november 1827 verkoopt hij Hunthum al weer aan Adriaan Paets van Troostwijk (1752-1837), eigenaar van de tegenover Hunthum aan de andere zijde van de Vecht gelegen buitenplaats Sterreschans. Hunthum wordt dan omschreven als "Heeren huizinge, eene tuinmanswoning, koetshuis en paarden stalling, steenen koepel, mitsgaders eene boerewoning met koe en paarden stallingen, hooibergen en schuren en met twee en zeventig bunders wei- hooi- en veenlanden of boschlanden, beplant met zware iepen, eiken, elzen, esschen, populieren en olmenboomen en divers hakhout".

Op het Kadastraal Minuut Plan Loosdrecht, sectie E, 3e blad genaamd Mijnden door landmeter B. van Zijlmans uit 1832 staat het huis nog in zijn 18e-eeuwse vorm weergegeven. Wel is er al een uitgebreide aanleg met slingervijvers. Opvallend genoeg is de 18e-eeuwse laan tussen koetshuis en hoofdhuis gehandhaafd in de aanleg. Uit houtverkopen op Hunthum in 1827 en uit plantlijsten van de firma Copijn voor Hunthum uit de periode 1830-1835 blijkt dat in deze periode veel werkzaamheden hebben plaatsgevonden onder Paets van Troostwijk. Paets was tegelijkertijd zeer druk bezig met de aanleg van de overplaats van Sterreschans tot een park in landschapsstijl.

Na de dood van Paets van Troostwijk in 1837 wordt Hunthum verkocht. Aan de hand van een advertentie d.d. 20-10-1837 in de *Utrechtsche Courant* valt deels de indeling van het herenhuis te achterhalen. Er werd gesproken van een "Heeren Huize voorzien van een ruime vestibule, opkamer met kabinet, vier bovenkamers waarvan twee behangen, een domestieke kamer, zoldering, goede keuken en kapitale kelder." Na het overlijden van Adriaan Paets van Troostwijk werd Hunthum op een veiling te koop aangeboden door diens erfgenamen. Koper op 20 oktober 1837 voor fl. 31.200 was de Amsterdamse koopman Matthieu Cornelis Ooster (1807-1878). Petrus Johannes Lutgers heeft in 1844 Ooster geportretteerd. Hiermee zijn logischerwijze de afbeeldingen door Lutgers van

Hunthum in deze periode te dateren. Van Ooster zijn plantlijsten uit de periode 1844-1848 bekend met veel sierbeplanting van bij de firma Copijn bestelde soorten als Italiaanse populieren, thuja, "bloemstruik", azalia, klimrozen etc.. Ooster werd in 1858 geestesziek verklaard en sindsdien verpleegd in IJsselmuiden bij Kampen.

Op het *Plan van de percelen en gedeelten van percelen liggende binnen de verbonden kringen van het fort Nieuwersluis* uit 1855 is te zien dat huis Hunthum is uitgebreid met twee vleugels aan de oostzijde en voorzien is van een verhoogde kap ter plekke van de boerderij met hooiberg. De uitbreiding van het huis heeft in 1838 plaatsgevonden. In de *Oprechte Haarlemsche Courant* van 15 mei 1838 wordt de boerderij met hooibergen" staande op de Heeren-Hofstede Hunthum, in Mijnden" voor sloop aangeboden. Een ongedateerde penseeltekening, vermoedelijk 1844, van huis Hunthum door P.J. Lutgers toont het huis vanuit het oosten met zicht op de beide zijvleugels en de nieuwe dakconstructie. Een tweede tekening door Lutgers toont het huis vanuit het noorden. Links van het huis is de kapconstructie van de nieuwbouw zichtbaar. Tevens blijkt uit de kaart uit 1855 dat tussen 1832 en 1855 aan de zuidzijde nog een perceel grond is aangekocht van Lixboa. Als grens van het terrein is hier een laan aangelegd (het begin van de huidige weg naar camping Doornbal).

Plan van de percelen en gedeelten van percelen liggende binnen de verbonden kringen van het fort Nieuwersluis uit 1855 door D.H. Leyrand, 20-8-1855. Nationaal Archief, OSPV, H131A.

Penseeltekening van de uit 1838 stammende aanbouw aan de oostzijde van huis Hunthum op de plaats van de afgebroken boerderij door P.J. Lutgers, gedateerd 1856. Rechts van het huis is de open ruimte bij de theekoepel aan de Vecht zichtbaar. HUA , Beeldbank inv.nr. 201349.

Chromotopografische kaart Bonneblad nr. 405 (1874). De bebouwing van Hunthum is verdwenen, de parkaanleg is nog grotendeels herkenbaar aanwezig.

2.5 TWEEDE HELFT 19E EEUW

In 1856 werd de buitenplaats te koop aangeboden, mogelijk leidde Matthieu Ooster toen al aan zijn geestesziekte waarvoor hij in 1858 werd opgenomen. In het *Utrechtsch provinciaal en stedelijk dagblad* van 28 februari wordt de veiling, op 3 maart 1857 op Hunthum aangekondigd "van circa 250 stuks zware IEPEN en ESSCHEN HEESTERS, 1000 stuks ESSCHEN STEK, BLOEMHOUT, 21 stuks verplantbare APPELBOOMEN, eenige perceelen HAKHOUT" en uit 10 kamers de welonderhouden Behangsels op linnen". Op 1 april volgt wederom een veiling waarbij "een groote partij fijne Bloemgewassen", 2000 verplantbare vruchtboomen als appel, perzik, pruim, morel en noten worden aangeboden evenals een "houten TENT, LOODSJE en DUIVENHOK".

In tegenstelling tot de verkoping in 1837 waarbij sprake is van een opkamer en vier bovenkamers blijkt het huis inderdaad aanmerkelijk vergroot en is er sprake van 10 kamers met linnen behangsels. De buitenplaats werd echter niet verkocht waarna besloten zal zijn tot sloop. Op 20 april 1857 werd in het *Utrechtsch provinciaal en stedelijk dagblad* een grote partij bouw materiaal verkocht van de gesloopt wordende buitenplaats Hunthum.

Koper van de "voormalige Heerenhofstede Hunthum" in twee partijen in maart en april 1859 is Hendrik Jacob Doude van Troostwijk (1783-1859), eigenaar van Sterreschans en zoon van Adriaan Paets van Troostwijk. Na zijn dood in 1859 kwam Hunthum aan de Loenense burgemeester Willem Isaïc Doude van Troostwijk (1838-1911) en eigenaar van Sterreschans.

Voor Willem Isaïc Doude van Troostwijk zal de uitstraling van de noordelijke laan in het uitzicht van Sterreschans van groot belang zijn geweest. Hunthum zelf lijkt in de tweede helft van de 19e eeuw vooral vanuit bosbouwkundig oogpunt en opbrengst te zijn beheerd.

Jacobus Craandijk beschreef in 1876 in zijn *Wandelingen door Nederland met pen en potlood*, deel 2 (Haarlem 1876), : "Nog niet veel jaren geleden lag tegenover Sterreschans en Rupelmonde aan het zandpad de buitenplaats Hunthum, langen tijd de bezitting der deftige Amsterdamsche familie, wier naam zij droeg. Thans herinnert die naam op het hek nog alleen aan de fraaije hofstede, wier slooping dit deel der Vecht van een uitnemend sieraad beroofde, niet zoozeer om den eenmaal wijd vermaarden koepel, inwendig rijk en kunstig met schelpwerk versierd en merkwaardig om zijn spiegels, die alles ondersteboven keerden, - een tamelijk nuchter en op den duur zeker vrij eentonig vermaak! - als

wel om in het prachtig hout, dat met het weelderig geboomte aan deze zijde der rivier een voortreffelijk geheel vormde en dit gedeelte der Vecht, nog altijd een der schoonsten, naar het oordeel van Vechtbewoners en vreemdelingen, tot het schoonste van allen maakte."

Portret van Matthieu Cornelis Ooster (1807-1878) door P.J. Lutgers (1844). Beeldbank Stadsarchief Amsterdam nr. 01009700775.

Luchtfoto Hunthum 1937.

2.7 DE 20E EEUW

Na de sloop van huis Hunthum is de voormalige buitenplaats voornamelijk vanuit bosbouwkundig opzicht beheerd. Luchtfoto's en topografische kaarten laten zien dat al ruim voor de Tweede Wereldoorlog grote delen van het park aan de Vechtzijde (west) plaats hebben gemaakt voor fruitteelt. De voormalige oostelijke parkbossen in de Mijndense polder zijn in deze periode grotendeels omgezet in weiland. In de jaren '50 zijn tevens de 18^e-eeuwse monumentale hekken verkocht. Tot ver in de 20e eeuw zijn de vijfverpartijen nog goed herkenbaar. Onder het echtpaar Doude van Troostwijk-Vinke is in of kort voor 1959 de huidige villa Zandpad 18 gebouwd nabij de locatie van het 18^e-eeuwse koetshuis. Enige jaren later is een deel van het terrein, de voormalige locatie van het in 1858 afgebroken huis, afgescheiden en verkocht. Hier is voor 1969 de huidige villa Zandpad 19 gebouwd. In het laatste kwart van de 20e eeuw is het voormalige park grotendeels dichtgegroeid en zijn de vijvers verland.

Monumentale eiken langs de westzijde van de voormalige moestuin, juni 2015.

Links de huidige villa uit ca. 1959 aan de noordelijke oprijlaan, juni 2015.

Topografische kaart nr. 31 E Mijdrecht, uitgave 1948. Aan de Vechtzijde is de parkaanleg deels vervangen door boomgaarden. Grote delen van het voormalige park aan de oostzijde zijn nog herkenbaar in de percelering, vijvers en beplanting.

Topografische kaart nr. 31 E Mijdrecht, uitgave 1969. Duidelijk weergegeven het nieuwgebouwde Zandpad 18 en het van Hunthum afgescheiden perceel met villa Zandpad 19. Vrijwel het gehele voormalige park aan de oostzijde heeft plaatsgemaakt voor weiland.

Schetsontwerp buitenplaats Hunthum, met inpassingsvoorstel hoofdhuis op nieuwe locatie en parkinrichting.

3. ADVIES HERSTEL AANLEG EN INPASSING HOOFDHUIS

Uitgangspunten en visie

Met het amoveren van de bestaande woning in het plangebied (Zandpad 19 te Nieuwersluis; bj. omstreeks 1950-1960), die niet voldoet aan de woonwensen van de eigenaar, ontstaat ruimte voor een nieuwe ontwikkeling. De eigenaar is daarbij voornemens de allure van het plangebied als voormalige buitenplaats Hunthum én als Vecht-buiten te herstellen. De herstellende buitenplaats Hunthum zal in de toekomst gaan fungeren als woonplek voor de eigenaar en zijn gezin.

In het plangebied zijn aanzienlijke de restanten aanwezig van de historische buitenplaats Hunthum en in het bijzonder de tuin- en parkaanleg. De aanleg heeft zich echter in het verleden tot ver buiten het bestaande plangebied uitgestrekt.

De onderstaande restanten getuigen van de rijke ontwikkelingsgeschiedenis van Hunthum:

- Het plangebied omvat de historische kern van de buitenplaats, zoals die tot 1857 bestond; uitgezonderd het perceel waarop het hoofdhuis stond (nu: Zandpad 18 te Nieuwersluis);
- Diverse sloten en waterpartijen voeren terug op:
 - ◊ het agrarische landschap vóór de aanleg van de buitenplaats;
 - ◊ diverse ontwikkelingsfasen uit de 18^e-eeuwse aanleg in geometrische stijl;
 - ◊ de aanleg in landschapsstijl, zoals die o.a. is weergegeven op het kadastraal minuutplan en de afbeeldingen van Lutgers.
- Diverse historische beplantingen (voornamelijk oude eiken) die resteren van de oorspronkelijke aanleg:
 - ◊ resten van het parkbos tussen de dwarslaan en de weg (Zandpad) langs de Vecht;
 - ◊ de eikenlaan ten noorden van het vml. koetshuis / oranjerie dat is uitgelijnd op de vechtstoep van Sterreschans;
 - ◊ de westelijke windsingel met prachtige oude eiken.

Ruimtelijke uitwerking van de toekomstvisie

Het plan op hoofdlijnen:

1. Herstel en revitalisatie van de historische tuin- en parkaanleg die elementen uit de 18^e eeuw bevat (o.a. de dwarslaan) en uit de 19^e eeuw (aanleg in landschapsstijl), de afbeeldingen van Lutgers omstreeks 1844-1856 zijn hierbij leidend;
2. Herbouw/reconstructie van het koetshuis/oranjerie met dienstplein, de koepel aan de Vecht, het noordelijke toegangshek langs het Zandpad en de follies in de aanleg; zoveel mogelijk in sfeer en opzet in aansluiting op de toestand van de buitenplaats, zoals omstreeks 1844-1856 afgebeeld door Lutgers;
3. Inpassing van een hoofdhuis op een nieuwe locatie die harmonieert met de aanleg;
4. Versterken van de relatie met de buur-buitenplaatsen aan de Vecht;
5. Zicht op het veenweidegebied aan de oostzijde.

Ad 1.

In de eerste helft van de 19^e eeuw was de aanleg van Hunthum op een hoogtepunt in haar ontwikkeling. De resten van de tuin- en parkaanleg, die momenteel aanwezig zijn, voeren terug op deze periode en vormen het kader voor de revitalisatie van de ruimtelijke opzet van de buitenplaats als geheel en de tuin- en parkaanleg in het bijzonder.

Als referentiebeelden kunnen worden opgevoerd:

- De afbeeldingen van de originele aanleg, overwegend in landschapsstijl, die in hoofdopzet zichtbaar is op het kadastraal minuutplan en de verschillende tekeningen en schilderijen afbeeldingen van Lutgers uit de periode Ooster;
- Een drietal afbeeldingen van een parkaanleg van een onbekende buitenplaats aan de Vecht. Het zou niet onmogelijk zijn dat deze onbekende buitenplaats daadwerkelijk Hunthum is). De botanische rijkdom die is te zien op deze pentekeningen, die zijn opgehoogd met kleur, is terug te vinden in de bewaard gebleven bestellijsten van plantmateriaal voor Hunthum uit deze periode;
- De aanleg op de buitenplaatsen Sterreschans en Hofstede Sterreschans

Referentiebeeld inpassing nieuw hoofdhuis en herstelde parkaanleg (locatie: Buitenplaats Waterland te Velsen).

op de westoever van de Vecht, die met Hunthum een nauwe eigendomsrelatie had. Beide aanleggen waren dan ook in sfeer en opzet zeer verwant aan elkaar.

Ad 2.

Herbouw (reconstructie) in authentieke sfeer en opzet én op de originele locatie van:

- het koetshuis/oranjerie;
- de koepel;
- Het noordelijke toegangshek;
- de follies in het park.

De eerste drie bouwwerken gaan in aanleg terug op een ingrijpende (ver)bouw omstreeks 1750-1760.

Ad 3.

Het voormalige hoofdhuis van Hunthum dat op de tekeningen van Lutgers is te zien voert terug op voorgangers uit de 18^e eeuw. Naast de architectuur voert ook de locatie van het huis terug op de traditie van een buitenplaats uit de 17^e en 18^e eeuw in geometrische stijl.

Het streefbeeld van de eigenaar is een hoofdgebouw te bouwen dat harmonieert met de rijke ontwikkelingsgeschiedenis van Hunthum. De locatie van het oorspronkelijke hoofdhuis behoort niet tot het plangebied, daarom wordt de bouw van een hoofdhuis voorzien op een nieuwe locatie:

- ten oosten van de dwarslaan (die wordt hersteld conform de sfeer en opzet zoals afgebeeld op de tekeningen van Lutgers omstreeks 1844-1856) en even breed is als de herbouwde oranjerie/koethuisvleugel (een 18e-eeuwse traditie);
- op de as van de 18^e-eeuwse tuin in geometrische stijl van Hunthum, die was gericht op de koepel van Over-Holland;
- als schakel tussen de herstelde dwarslaan (die wordt hersteld zoals afgebeeld op de tekeningen van Lutgers omstreeks 1844-1856) en de parkaanleg in Landschapstijl.

Ad.4

Versterken van de ruimtelijke relatie met de buur-buitenplaatsen aan de overzijde van de Vecht.

Van der Aa, Craandijk en Christemeijer roemen alle drie in hun beschrijvingen de gezamenlijke kwaliteit van de aanleggen van de buitenplaatsen Rupelmonde, Sterreschans, Over-Holland en Hunthum als: "de schoonste partij van de be-

koorlijke Vechtoever".

Op dit moment is dit ensemble incompleet; het ontbreekt hierin aan de aanleg van Hunthum. De herstelde toegangshek en koepel en een verzorgde rand parkbos gaan het directe aanzicht vanaf de Vecht vormen. De zichtlijn/as vanaf het hoofdhuis naar de koepel van Over-Holland en de historische eikenlaan is uitgelijnd op de vechtstoep van Sterreschans, die beide terugvoeren op de aanleg uit de 18^e eeuw, zorgen voor herstel van het ruimtelijke verband middels een eenvoudig en effectief beleefbaar assenstelsel.

Ad 5.

Het open veenweidegebied te oosten van het plangebied behoorde oorspronkelijk ook tot de aanleg van Hunthum. In het patroon van sloten en percelen zijn resten terug te vinden van de verdwenen aanleg. Het is van belang dat aan de oostgrens van het plangebied het zicht op het open veenweidegebied nadrukkelijk bij de aanleg wordt betrokken. In het ontwikkelplan is hier reeds in voorzien middels de herbouw van een folly en enkele doorzichten vanaf het park naar dit veenweidegebied. Op deze manier wordt de herstelde aanleg van Hunthum als vanouds 'opgespannen' tussen de Vecht en het veenweidegebied.

Referentiebeeld inpassing nieuw hoofdhuis en herstelde parkaanleg (locatie: Buitenplaats Waterland te Velsen).

Foto's van de gerestaureerde aanleg van de buitenplaats Hofstede Sterreschans die evenals Hunthum toebehoorde aan Adriaan Paets van Troostwijk en een goed indruk geven van de schaal en sfeer van de aanleg op Hunthum.

Kaart van de buitenplaats genaamd Sterreschans gelegen in de gemeente Loenen behorende aan de Hoogwelgebooren Heer A. Paets van Troostwijk opgemeeten en gepresenteerd in den jaren 1827 door my landmeter der 1e klasse bij het kadaster A. Vesters. De onder A. Paets van Troostwijk tussen 1815 en 1827 tot stand gekomen aanleg in landschapsstijl van de buitenplaats Sterreschans. Paets van Troostwijk bezat van 1828 tot 1837 eveneens Hunthum. Gezien de bewaard gebleven plantlijsten voor Hunthum uit deze periode heeft Paets grote invloed gehad op de aanleg.

Drie tekeningen van een onbekende buitenplaats bij Maarssen door H.M. Heek in 1838 met een vergelijkbare aanleg als Hunthum in de eerste helft 19e eeuw moet hebben gekend.

LITERATUURLIJST

Aa, A.J. van der, *Biographisch Woordenboek der Nederlanden. Bijvoegsel* (Haarlem 1878)

Bruin, C., *Speelreis langs den Vechtstroom; op de uitgegeevene gezichten van de Zeegepralende Vecht* (Amsterdam 1719)

Christemeijer, J.B., *Het Lustoord tusschen Amstel en Grebbe, en elders in het Sticht van Utrecht. Deel I* (Schoonhoven 1837)

Craandijk, J., *Wandelingen door Nederland met pen en potlood. Deel 2* (Haarlem 1876)

Doude van Troostwijk, L.W., 'Eigenaren van Sterreschans' in *Jaarboekje van het Oudheidkundig Genootschap Niftarlake* (1979), 52-58

Eelerwoude, *Cultuurhistorische verkenning Hunthum /Sluys Nae* (Eelerwoude 2014)

Eelerwoude, Hollandschap en Wevers & Van Luipen, *Ontwikkelplan Buitenplaats Hunthum* (2014)

Elias, J.E., *De vroedschap van Amsterdam I + II* (Amsterdam 1963)

Lutgers, P.J., *Gezigten aan de rivier de Vecht naar de natuur geteekend en op steen overgebracht* (Utrecht 1836)

Luttermvelt, dr. R. van, *De buitenplaatsen aan de Vecht* (Lochem 1948)

Manten, A. en C.L. ten Cate, 'Het geslacht Pechlin en de faam van het huis Angola' in *Tijdschrift Historische Kring Breukelen*, jg. 8, nr. 3 (1993), 132-136

Meijer, P., *Hekken in Nederland* (Zwolle 2002)

Munnig Schmidt, E., en A.J.A.M. Lisan, *Plaatsen aan de Vecht en de Angstel* (Alphen aan den Rijn, opnieuw gewijzigde en aangevulde uitgave 1993)

Stadsarchief Amsterdam, *Archief van de Familie Ooster en Aanverwante Families* (versie mei 2015)

Stichting In Arcadië, *Beheerplan Buitenplaats Hofstede Sterreschans te Nieuwersluis* (Amersfoort 2012)

Stoopendaal, D., en A. de Leth, *De zegepraalende Vecht vertoonende verscheidene gesichten va lustplaatsen, heerenhuysen en dorpen, beginnende van Utrecht en met Muyden besluytende* (Amsterdam 1719)

Wevers & Van Luipen, *Buitenplaats Hunthum/Sluys Bae. Bouwhistorische verkenning* (Utrecht 2015)